

Лариса ВАНЕЄВА: «Я відчула свою особисту причетність та відповідальність за долю кралевецького дива»

Олена ШЕВЧЕНКО

УПРОДОВЖЕННЯ теми кралевецького ручного переборного ткацтва відбулася зустріч з Ларисою ВАНЕЄВОЮ. Вона добре відома творча особистість, яка створила дизайн-студію «ART'el' moda» та є автором ідеї проекту «Вільний птах».

Перші враження

«Свого часу я мала розрізнені відомості про кралевецькі рушники. На початку 2014 р. мені трапилося чудова нагода глибоко зануритися у цю тематику. Коли працівник Сумського краєзнавчого музею Ірина ЯНІНА ознайомила мене із багатим зібранням рушників, розповіла про їх символіку – у мене перехопило подих й прийшло чітке розуміння: це сакральна тема. Мене повністю захопила та вразила їх глибина, філософська сутність. Дуже швидко прийшло тверде переконання, що кралевецькі візерунки – це осяйна народна мудрість, де закладено код української нації і вони дійсно мають планетарне значення. Разом з тим виникло питання: а чому про них так мало інформації, чому ця скарбниця не працює на імідж нашого краю? Тобто з

▲ «ВІЛЬНИЙ ПТАХ». Цей проект став візитівкою дизайн-студії «ART'el' moda»

тя майстер додавав секретні та лише йому відомі інгредієнти, а потім робив фігурки цих маленьких тендітних створінь, які є художніми, ювелірними витворами ручної роботи найвищого гатунку. У підсумку «Вільний птах» дивовижним чином об'єднав три цінності — дизайнерський талант, талант ткача та декоративні ювелірні прикраси. Кожен показ колекції сприймається публікою як масштабна подія з бурхливими оплесками та вологими очима найвибагливіших експертів.

Проект живе та літає!

Прем'єра «Вільного птаха» відбулася в червні 2015 р. на сцені Сумського театру для дітей та юнацтва. Реалізований задум колекції вражає глибокою філософією. Плаття жар-птиці, яке відкриває показ, складається з 20 тканих клинків, які злітають, наче вишивані крила-віяла. Образ птаха присутній у всіх елементах колекції – стрімко летючий крій одягу відразу нагадує крила. Ряд українських національних символів упізнаються інтуїтивно та рівні підсвідомості, яка підказує – це наше рідне: казкова жар-птиця, дівка з коромислом, заплакана Ярослав

на мідж пашого крав. Тобто з незрозумілих причин кралевецька тематика зовсім не пропагується місцевою владою та сумськими мистецтвознавцями. Я серцем відчула, що кралевецькі візерунки можуть прославити Суми на увесь світ, так само як прославляли у давні часи. А ще мене зачепило та схвилювало, що кралевецький промисел активно знищується. Так само як знищується вітчизняна промисловість, крупні підприємства і як все передове та прогресивне, що могло б принести нашому народові достаток та всесвітню славу.

Особиста причетність

Якщо ми втратимо кралевецький народний промисел, то ми його втратимо назавжди, навіки. Не можна допустити, щоб спадковість поколінь порушувалася, де кожна ділянка безцінна. Випадає один ланцюжок, й доленосна ниточка спадковості обривається, й така втрата може бути непоправною. А на чому ж будувати культурний цивілізаційний рух вперед?

З незрозумілих причин кралевецька тематика зовсім не пропагується місцевою владою та сумськими мистецтвознавцями

Я відчула свою особисту причетність та відповідальність за долю кралевецького дива. Прийшла думка, що Народний колектив дизайн-студія «ART'ель moda» Обласного Центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю, як авторитетна творча одиниця, маючи широку гастрольну історію, зможе підняти цю тематику, надати їй нового звучання та зберегти для нащадків неповторне диво – кралевецький промисел.

Від задуму до втілення

Спочатку ідея колекції на основі кралевецького ткацтва планувалася як підліткові моделі з використанням трикотажного плетіння. Суть задуму – сучасний демісезонно-кросівочний проект. Бо дуже ж хотілося у ці прадавні орнамен-

ти одягнути молодь. Але Лариса КОХАНА – дизайнер, колишня моя учениця, яка наразі стала вже гідною колегою по майстерні, бачила цю тематику зовсім в іншому вимірі. Вона принесла грубо намальований від руки ескізний проєкт, без кольору, лише графічні обриси.

І знов моя душа стрепенулася, як ті пташки на клітках нашої колекції, і я тихо промовила: «Це геніально! Ларочко, ти знаєш, що ти намалювала? Ти намалювала звільнену свободолюбну Україну – проєкт відбувся!».

Курс на Кралевець

А далі, як то говорять, діло техніки. Хоча це було непросто – найскладніше знайти майстриню, яка витче елементи костюмів. Адже дійсно майстринь найвищого класу залишилося обмаль. Нам пощастило – доля нас звела з кралевацькою Оленою ПЕТРОВОЮ.

Дуже добре пам'ятаю нашу першу зустріч з ткалею та її найголовнішу настанову: «РІЗАТИ РУШНИ-

КИ – ЦЕ ВЕЛИКИЙ ГРІХ!»! До речі, це золоте правило та принцип цілісності рушникового полотна нам неодноразово ставали у нагоді у дискусіях з експертами, які при першому погляді на вишивані моделі кидали звинувачення: «О, знов рушники порізали!».

Крок за кроком

Як і усі колекції старшої групи студії, ці унікальні костюми ми створювали в учбовій майстерні студії разом з моїми старанними вихованцями – юними моделями-майстринями. Цей процес є обов'язковою частиною навчальної програми студії. Для дівчаток 14-18 років така робота є дуже складною, тому результат заслуговує особливої поваги.

Тим часом кралевацька-майстриня повністю перейнялася нашим за-

▲ **ІДЕЯ ПРАЦЮЄ.** В кралевецьких рушниках, візерунках є невичерпні можливості для креативних індустрій

думом, натхненно матеріалізувала макети у ткани деталі та передавала безцінний вантаж до Сум. Так в своїй основі на стадії народження «Вільний птах» літав між містами. Весь час створення костюмів тривав 7 місяців. Це була кропітка та скрупульозна робота. Уся колекція налічує 10 оригінальних моделей, кожна з яких має свій образ та смислове, історичне підґрунтя. Особливі щирі слова подяки хочу спрямувати батькам наших вихованців за матеріальне забезпечення проєкту, бо усі моделі в студії відшиваються за кошти батьків.

Творче єднання

Дуже просто ми знайшли в інтернеті клітки для колекції, які символізують нестримну волю та свободу, бо всі з відкритими дверцятами. А от з пташками-соловейками вийшла особлива історія. Довго шукали майстра Олексія ШАПОРЕНКА, який повністю зрозумів наш задум. Він дійсно унікальна особистість, його хобі – робота з металом, художнє лиття. Він виконав надзвичайно складне завдання. Кожна пташка зроблена ексклюзивно з маленьких прутиків. До розплавленого лит-

з коромислом, зашпакана Ярославна, монахиня з прихованим обличчям, кобзарська сума через плече, як у бродячих кобзарів чи у філософа Сковороди, якого ніколи «не спіймав світ».

Після прем'єрного показу колекція полетіла у свій успішний політ по сценах та подіумах найпрестижніших майданчиків, наукових семінарів – «Український тиждень моди» у рамках фестивалю «Погляд у майбутнє», Співоче поле фестивалю Олега СКРИПКИ «Країна мрій», Міжнародний конкурс випускників дизайнерських вишів «Печерські каштани». Також стала пам'ятною поїздка до Барселони, де сумська студія «ART'ель moda» презентувала Україну на міжнародному рівні.

Тобто нам вдалося розколювати тему кралевацького промислу.

Рух та креатив

Цікава та інформаційно-насичена поїздка відбулася нинішньої осені. Студія «ART'ель moda» презентувала колекції «Гетьманщина, «Солоха» та «Вільний птах» у Херсоні на міжнародній конференції «Народні художні промисли як складова креативних індустрій» (вересень 2018р.) Там зібралися найвибагливіші професійні критики та експерти, які є зберігачами народних традицій. Поява наших моделей викликала неоднозначну реакцію, а досвідчена публіка відразу відзначила та підкреслила: чарівні сумчани презентують ексклюзивні ТКАНІ ЦІЛІСНІ вироби, а не «порізані рушники», і як тут не згадати вдячним словом майстриню Олену Петрову, яка вклала душу у кожен рядок полотна. У підсумку учасники херсонської конференції дали високу оцінку нашим колекціям. І як красномовний факт визнання: одна з членів експертної комісії, представниця Азербайджану, яка вважається авторитетом серед знавців моди, замовила до свого гардеробу плаття з колекції «Вільний птах».